

ПРИМЛ:	19.03.2009
Достави:	163/2

Рецензија монографије

„Сајбер простор и безбедносни изазови“

аутора мр Ненада Путника

Аутор мр Ненад Путник делом „Сајбер простор и безбедносни изазови“ дао је допринос сагледавању и дефинисању савременог феномена безбедносних претњи у сајбер простору.

Ова изузетно важна тема обрађена је са мултидисциплинарног становишта, систематично и аналитички прецизно у историјском, теоријском и методолошком погледу, јер је аутор – ослањајући се на наше и стране научне изворе и досадашња сазнања – настојао да обједини и синтетички обради појаву нових безбедносних изазова у подручју виртуелног, дакле сајбер простора.

Развој савременог друштва и његових информационо-комуникационих система почива на технолошким изумима најновије генерације. У складу са појавама нових техничких и технолошких проналазака, јавља се истовремено и могућност њихових злоупотреба од стране разних заинтересованих група или појединаца. Глобална рачуарска мрежа – Интернет, и његова интернационализација, представљају погодно тле за деловање субверзивних појединаца, група и организација, чиме се отвара једно читаво ново подручје у борби против безбедносних претњи.

Аутор је, истражујући карактеристике информационог друштва и узајамну повезаност различитих друштвених, политичких, језичких и других чинилаца, констатовао да сајбер простор представља латентно подручје могућих злоупотреба у свим подручјима друштвене патологије, од криминала до терористичких дејстава.

Због тога писац отвара питања важна за разумевање овога проблема који има универзални значај: да би се проблем безбедности сајбер простора могао сагледати у целини, потребно је, пре свега, створити критеријуме за његово дефинисање. Аутор посвећује дужну пажњу успостављању одговарајућег појмовника, заснивајући га на теоријском оквиру прихваћеном у академским и стручним

крugовима англосаксонског говорног подручја. После усвајања заједничке и обавезујуће терминологије, писац приступа научној дескрипцији и класификацији врста и актера претњи у сајбер простору. У засебном делу рада аутор елаборира актуелни феномен сајбер тероризма, анализујући корак по корак његове узроке и чиниоце, од мотивације терориста, преко њихове организационе структуре до појавних облика.

Посебну пажњу мр Ненад Путник посветио је разматрању питања остваривости сајбер терористичких претњи и пажњи која је томе проблему посвећена у међународној заједници.

С обзиром на то да је у домаћој научној литератури феномен безбедносних претњи у сајбер простору недовољно обрађиван, колико због не тако давне појаве Интернета и информационо-комуникационих технологија, толико и због невеликог искуства у борби против злоупотреба техничких и технолошких информатичких новина – не само код нас већ и у свету – с правом се може закључити да рад мр Ненада Путника представља значајан допринос разумевању безбедносних изазова везаних за појаву претњи у сајбер простору. Посебно треба истаћи да је и на теоријском нивоу аутор доследно и прегледно водио излагање, ослањајући се на постојећа искуства у борби против безбедносних претњи у сајбер простору, заштити информационих система и могућностима међународне сарадње у овој области.

Аутор упозорава, у складу са најновијим научним сазнањима и предвиђањима, да ће у XXI веку сајбер криминал представљати једну од главних претњи националној безбедности, те да је отуда неопходно да се и у Републици Србији благовремено успостави програм супротстављања злоупотребама у сајбер простору, будући да је ово подручје потенцијално најугроженије.

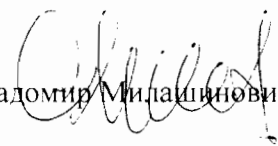
Рад мр Ненада Путника писан је једноставним, разумљивим али стручним језиком који добро повезује научна и стручна сазнања и терминологију са постојећим искуством и све то приближава читаоцу, чак и када читалац не влада овом материјом.

Сама тема рада, као и приступ аутора, омогућавају стручној читалачкој публици да се упозна са актуелним и специфичним сазнањима о безбедности сајбер

простора али и са местом и улогом парадигме сајбер безбедности у систему националне безбедности. То је довољан разлог да се рукопис ове књиге препоручи за објављивање.

У Београду, 16. март 2009.

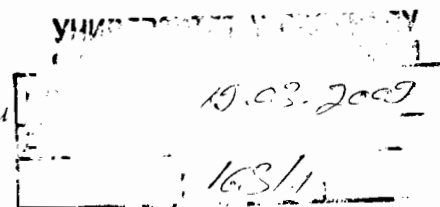
Проф. Др Радомир Милациновић

Рецензија монографије

Сајбер простор и безбедносни изазови

аутор мр Ненад Путник

Аутор мр Ненад Путник је у раду „Сајбер простор и безбедносни изазови“ анализирао савремен и све актуелнији феномен безбедносних претњи у сајбер простору. Већ сам избор теме истраживања показује да је аутор добро обавештен о комплексним питањима која се односе на узајамну повезаност савремених информационих технологија и могућност њиховог злоупотребавања. Да би што боље објаснио цео низ проблема који проистиче из коришћења нових технологија, аутор прецизно и језгровито даје дефиниције појмова као што су: информациони системи, сајбер простор, Интернет, информационе структуре и информационо друштво. Како се може закључити, реч је о појмовнику који проистиче из развоја савремене информационе технологије, што ће рећи да је још у фази настајања и откривања нових решења, не само у нашој средини већ и у технички и технолошки високо развијеним земљама. Због тога је аутор оправдано сматрао, да је неопходно да се на нивоу појмовних категорија обави уједначавање терминологије и, колико је то могуће, уведу дефиниције које ће бити обухватне у мери у којој одговарају садашњем пресеку и степену развоја различитих наука и научних дисциплина: социологије, информационих и математичких наука, војних, правних, криминалистичких и криминолошких. То је писац и учинио у уводном делу рада, успут осветљавајући још неке карактеристике ове проблематике, као што су социолошка анализа појмова моћи и власти у умреженом друштву, или пак основи рањивости информационог друштва.

Аутор, затим, пошто је нивелисао термилошке несугласице, испитује однос између потенцијалне и реалне рањивости информационих система и безбедности друштва зависног од информационо-комуникационих технологија. Полазећи од последица које је примена информационо-комуникационих технологија произвела на глобалном нивоу, аутор дефинише и њима условљене промене и кретања у подручју безбедносних наука. У томе смислу описана је, у тзв. евроатланском региону посебно актуелна парадигма сајбер безбедности. Анализирана је целовитост дате парадигме у истраживању феномена

безбедносних претњи у сајбер простору као и досадашњи приступи у научној класификацији безбедносних претњи информационим системима.

Следе поглавља у којима аутор износи властите класификације врста и субјеката претњи, сачињене на основу обухватног сета критеријума – оформљеног након увида у недостатности досадашњих истраживања.

Аутор реферише, увек прецизно и конкретно, о модалитетима безбедносних претњи у сајбер простору. „Безбедносне претње у сајбер простору“, „Претња сајбер тероризма“, „Супротстављање злоупотребама информационо-комуникационе технологије“ наслови су кључних поглавља рада мр Ненада Путника. У њима се детаљно истражује укупност остварених и потенцијалних претњи и злоупотреба у сајбер простору, при чему аутор упозорава да је већ досадашње искуство показало да је могуће да високо софистицираном технологијом овладају терористичке групе, чиме се угрожава безбедност државе, па и шире, одређених региона. Ова поглавља пружају подробен увид у широко подручје потенцијалних безбедносних претњи у сајбер простору, при чему аутор увек има у виду чињеницу да су степен развијености друштва, његови социјални и материјални услови, као и разни утицаји (политички, економски, међународни, итд.) значајан фактор који ће допринети позиционирању безбедносних изазова у сајбер простору. Другачије речено, писац указује на сложеност и међузависност различитих чинилаца који утичу на појаву угрожавања безбедности у постиндустријском друштву, чиме методолошки доследно а научно засновано обрађује тему истраживања.

Аутор у завршним разматрањима прави резиме достигнућа у пољу безбедности сајбер простора и критички анализира место и улогу Републике Србије у овим активностима, чиме се остварује и употребна вредност његовог рада, поред основне – научне. Мр Ненад Путник указује на потребу институционалне сарадње са државама из ближег и даљег окружења која би се могла успоставити на основу билатералних и мултилатералних споразума, протокола, конвенција и других правних аката. На тај начин остварило би се садејство у региону, односно побољшала међународна сарадња која је један од најзначајнијих услова у борби против свих облика угрожавања безбедности.

Аутор у раду дотиче и друге теме везане за безбедносне изазове у сајбер простору, као што такође, имплицитно указује и на збир проблема који на другим нивоима (политичком, економском, итд.) проистичу из основне тезе.

Сложеност рада, његова методолошка консеквентност и теоријска заснованост, као и систематичност у елаборацији, целовито су отворили питање безбедносних изазова у сајбер простору, па се отуда сасвим исправно може закључити да истраживање мр Ненада Путника представља значајан допринос у области наука безбедности.

На основу свега изложеног, сматрам да монографију мр Ненада Путника „Сајбер простор и безбедносни изазови“ треба објавити као самосталну публикацију, а у оквирима издавачке делатности Факултета безбедности.

У Београду,
19.03.2009.

Проф. др Владимир Н. Цветковић